

Posudok na dizertačnú prácu Jana Černého *Jevení a spása – subjektivita materiální fenomenologii Michela Henryho.*

Predkladaná dizertačná práca je vydarený filozofický text, ktorý akoby ani nepotreboval posudok. Text je suverénny v prezentácii myslenia M. Henryho, na správnych miestach sa snaží urobiť jeho myslenie explicitnejším, oprávnene na niektorých miestach nenásilne pochybuje o dostatočnej rozpracovanosti viacerých intuícií. Text je napísaný ľahko, má dobrý štýl, je čitateľný, to však neznamená, že sa číta ľahko a rýchlo, čitateľ kníh M. Henryho naráža na podobné problémy, ktoré ho sprevádzali vlastným čítaním originálneho textu, a znova ich musí premýšľať spolu s JČ. Riešenia predkladané JČ vyvolávajú spontánny súhlas, samozrejme v výhradou toho, že u čitateľa nemusí daný problém vyvstávať v rovnakom kontexte. JČ prechádza azda všetkými dielami M. Henryho, nepodriaďuje sa násiliu chronológie, sled reflexie nad jednotlivými knihami podriaďuje svojej koncepcii (ide napr. o zaradenie premýšľania o *Filozofii a fenomenológii tela* ďaleko za čítanie *Podstaty zjavovania*). Prekvapí združením od seba časovo vzdialených kníh *PZ* a *Ja som pravda* do jednej skupiny a do druhej skupiny rovnako zaradí časovo heterogénne diela (*FFT*, *Inkarnácia*), keď skúma Henryho postoj k otázke samostatnosti ľudského subjektu oproti božskému životu. Podobne ako prechádza celkom Henryho diela, berie do úvahy, dá sa povedať, všetkých relevantných interpretátorov Henryho diela (Laoureux, Audi, najmladší Grégori...), čo však nerobí ťažkopádne, s ľahkosťou ich začleňuje do svojho písania. Poctivé čítanie predovšetkým *Podstaty zjavovania* mu umožňuje odlíšiť Henryho pozíciu zjavovania imanencie nielen od tých v dejinách filozofie, od ktorých sa podľa neho aj logiky vecí odlišuje najviac, a to aj v rámci fenomenologického hnutia alebo najmä tam (teda Husserla a Heideggera), ale aj tam, kde už vycitujeme istú spriaznenosť (napr. spomenutím kritiky Kanta).

Práca sa samozrejme ako celok vymyká takému traktovaniu, ktoré by scholasticky reprodukovalo Henryho myslenie uvádzaním citácií alebo parafráz, nové sformulovanie ukazuje M. Henryho osviežujúcim spôsobom, len na niektorých pasážach autor sklza do akejsi prílišnej podriadenosti M.H., najmä

tam, kde text samotného Henryho nepresviedča, myslím predovšetkým na kapitulu, kde je reč o kritike kultúry transcendencie prerozprávaním hlavných myšlienkových elementov *Barbarstva*. Je však samozrejmé, že sa kapitola o nevydarenej knihe a za takú *Barbarstvo* považujem, nemôže celkom odkloniť od svojho základu. Autor však dopĺňa takúto prílišnú vernosť intencii zdrojového autora ku koncu kapitoly, kde svoju zdvorilo kritickú pozíciu uvádza slovíčkom „ovšem“. (Slovíčko „ovšem“ temer vo všetkých kapitolkách, k ich koncu, uvádza výhrady, kritiku, všeobecne povedané istý zintenzívnený odstup J.Č od autora). Z problémov, ktoré v doktorandovej práci pritiahli moju pozornosť svojou závažnosťou, je to predovšetkým problém vnútornej afektívnej štruktúry zjavovania (alebo ako autor hovorí ukazovania). Zamýšľa sa nad menením sa zakúšania od utrpenia k radosti a pokúša sa prísť s jeho prekonaním prechodom k základnejšiemu zakúšaniu, k akémusi sebazakúšaniu sebazakúšania, k blaženosti (v PZ, v blízkosti reflexie nad majstrom Eckartom, alebo v neskorších dielach k istej bezpodmienečnej radosti). Druhým problémom, ktorý je pre jeho rozvrh Henryho myslenia podstatnejší, no pritom s predchádzajúcim problémom viacerých zakúšaní vnútorne súvisí, je skúmanie rozstupu medzi sebazakúšaním božského života a sebazakúšaním ľudského subjektu (ktorý sa ku konci kníh obohacuje o akési sebazakúšanie empirického subjektu – senzuálneho tela – a na dôvažok tu ostáva až na hranice vyhasnutia oslabené sebazakúšanie subjektu transcendencie). Analýzy, aj keď nevedú doktoranda k celkom fixnej pozícii, sú dostatočne minuciózne a ich prínosom je nuansovanie pozícií jednotlivých Henryho diel. Rovnako treba spomenúť nuansovanie Henryho pojmovej práce pri opisovaní svojho „objektu“ – javenia. Doktorand sa vystríha toho, aby nám samozjavenie či samoafekcu predkladal v terminologických amalgámoch, ako to robia niektorí interpretátori. Skúma, ako sa pojmová skupina okolo samozjavenia rozrastá, ako s novými pojmami pribúdajú nové aspekty, alebo ako naopak niektoré pojmy postupne odpadávajú (bytie...), prípadne prudko nastupuje nová terminologická skupina (život). Práca naráža aj na problémy, ktoré sa možno vymykajú pôvodnému príliš transcendentalistickému chápaniu javenia, a to konkrétosti ľudskej subjektivity, konkrétosť najprv svojou neočakávanosťou čitateľa nevyberane vyruší, má ju tendenciu spájať s empirickosťou a teda ireálnosťou v Henryho očiach, no v podobe konkrétosti samocítania je problémom, ktorý nemožno odsunúť ako ireálny. Medzi tými problémami, ktoré doktorand s citom pre

dôležitosť skúma a ktoré obohacuje aj svojím „ovšem“, je problém imanentného konania, ktoré JČ rieši ako sťahovanie sa zo sveta, prípadne, keďže toto sťahovanie je neukončiteľný proces, pokiaľ konkrétne sebazakúšanie ešte žije, rieši ho ako oživovanie sveta, jeho menenie na žitý svet. Toto riešenie samozrejme nie je nijako zbavené problematikosti, ale miesto, ktoré mu doktorand venuje, je nepochybne najširšie v mojej doterajšej čitateľskej skúsenosti. Obzvlášť v rámci jeho traktovania možno oceniť neuspokojenie sa s etickou časťou odpovede alebo aspoň tendovanie k tejto nespokojnosti, prípadne o rozlíšenie v Henryho odpovedi etickej a metafyzickej úrovne. Ak by totiž ako odpoveď na imanentizáciu konania, ktoré sa prvotne odvíja v transcendentálnom živle sveta, stačilo poučenie „nerob to pre druhých rob to pre seba“, tak by sa tým problém transcendencie a reprezentácie, nemôžem sa ubrániť tomu dojmu, príliš zjednodušoval.

Istú mieru nespokojnosti som pociťoval pri Henryho riešení problému transcendencie a jeho prezentácie tam, kde je takmer podľa definície – v reprezentácie textu: silové vnesenie riešenia do problému, že slová života zaznievajú v živle reprezentácie tým, že slová života predsa tejto poriadok reprezentácie prelamiujú, lebo prezentujú a už viac nereprezentujú, sa svojím nedostatkom finesy odlišujú od podobného problému a podobného riešenia u Levinasa s jeho terminologickou výbavou *dire – dédire*. Ale možno len nie som dostatočne citlivý na Henryho rozlíšenie medzi „slovom sveta“ (azda *dire*), a „slovom života“ (akési pozitívne *dédire*?).

Dizertačná práca JČ je veľmi dobrou prácou, je napísaná s intelektom aj s niečím, čo sa intelektu vymyká, niečomu, čo umožňuje nachádzať problémy a riešenia, ktoré sú naozaj zaujímavé: prácu odporúčam k obhajobe.

Róbert Karul

Filozofický ústav SAV